

ההכרח לשלב תיקון המידות בלימוד התורה
יְעֹרֶךְ פְּמָטָר לְקַחִי (לב, ב)

ידוע מה שמביא רבי אברהם אחי הגר"א בספרו "מעלות התורה" בשם הגר"א, שכוונת הפסוק שהתורה היא כמטר שמגדלת מה שבמעבה האדמה, כך שאם חניך עצמו ויש בו פירות משובחים תגדלהו התורה לאילן מפואר רב פארות, אולם אם חלילה יש בו קוצים ודרדרים, מידות רעות, תצמיח אותם חלילה יותר. היה מוסיף רבי אברהם ברדקי זצ"ל: הלא קוצים דרכם לצמוח מהר שלא כמו אילנות, אם כן כמה מן הזהירות היא דווקא לעמלי תורה לעסוק בד בבד בלימוד המוסר ותיקון המידות, כדי להנצל משחיתות המידות הרעות ולצמוח לתפארת, כפי הידוע שרבי חיים וויטל זצ"ל אמר שלא נכתבו המידות בתורה, כי הם ההקדמה לתורה שבלעדיהם לא יחולו כל סגולותיה.

ספר "לתתך עליון"

הכל לטובה, ואנו רק רוצים להבין
הַצֹּר תָּמִים פְּעָלוֹ כִּי כָל-דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט א-ל אֲמוֹנָה וְאֵין עֹל (לב, ד)

לעתים מעוררת הנהגת הבורא בעולם קושיות ותמיהות, אולם המאמין היודע כי "הַצֹּר תָּמִים פְּעָלוֹ" וכי כל דבר בעולם נעשה לטובתו, כולל את הקושיות, ומבין כי על הקב"ה לא יתכן שתהיינה קושיות ושאלות, וכל מה שהתעורר לו נובע מדלות שכלו וקטנות הבנתו. בענין זה מסופר בספר "עולמו של אבא", שבאחד הימים הגיע אל האדמו"ר מקוצק זצ"ל תלמיד חכם שביתו נפטרה ל"ע, והוא תינה בפניו את צערו, והתבטא שאינו מבין את דרכי השמים.

במקום להשיב על שאלתו, החל הרבי לדבר איתו בלימוד, ובין הדברים הקשה קושיא על תוספות, זו לא קושיא אמר החסיד, וניסה לתרץ את הדברים באופן מסוים, הרבי הקשה שוב על מה שאמר, והחסיד מצא תירוץ נוסף, שוב הקשה הרבי ושוב ניסה החסיד לתרץ. מדוע אתה מחפש תירוץ על כל דבר? שאל אותו הרבי, אולי הקושיא שלי היא קושיא טובה ואין לה פתרון? אם תוספות אומר כך, ענה החסיד, לא יכול להיות שזוהי טעות, ומוכרח להיות שהקושיא שלנו אינה קושיא. על התוספות לא יכולה להיות קושיא, ועל הקב"ה אפשר שתהיינה קושיות? תהא הרבי, הלא "הַצֹּר תָּמִים פְּעָלוֹ א-ל אֲמוֹנָה וְאֵין עֹל", ואיך יתכן שבני אדם קטנים יציבו קושיות על דרכי שמים.

ומתוך האור

כל דרכיו של הקב"ה משפט

הַצֹּר תָּמִים פְּעָלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט (לב, ד)

בגמרא (ב"ק נ). מבואר, שהמקור לכך שהקב"ה אינו ותרן, הוא מהכתוב: "כִּי כָל דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט". שואל ה"ים

של שלמה": וכי זהו המקור היחיד לכך? הרי ישנה פרשה שלמה של תוכחה ובה צ"ח קללות לבוא אם לא ישמרו ישראל את מצוות ה', אם כן רואים שהקב"ה אינו מוותר על קיום המצוות, ומה המיוחד בפסוק זה? אומר ה"ים של שלמה" פשט יסודי: אכן, האדם יודע שהעולם אינו הפקר, הקב"ה אינו ותרן, אבל סוף כל סוף מה עם מידת הרחמים של הקב"ה? הרי השי"ת הוא ארך אפים ורב חסד? אם כך, יחשוב האדם לעצמו, אין לי מה לחשוש, כי בודאי הקב"ה יחוס עלי. על כן אומרים לו: יש טעות חמורה! אכן, הקב"ה הוא רחמן וסלחן, אבל "כָּל דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט". מידת הרחמים היא דרכו, "והוא רחום יכפר עון", אבל גם המשפט הוא דרכו. למי הקב"ה נושא עון? על מי הקב"ה מרחם? על מי שנוהג בעצמו במידת הרחמים "כל המרחם על הבריות, מרחמים עליו מן השמים" (שבת קנא:). מידת הרחמים של השי"ת אף היא משפט. לכן רק מי שנוהג בעצמו במידת הרחמים, המשפט והדין מחייב לנהוג גם במידת הרחמים.

ספר "יחי ראובן"

המלמד תורה לאחרים, יחיה אחרי מותו
לֹא תִּחְמְדוּ יִשְׁכְּלִילוּ זֹאת יִבְיֶנּוּ לְאַחֲרֵיהֶם (לב, כט)

רבי שאול בראך זצ"ל בספרו "בהיות הבוקר" פרש פסוק זה בדרך רמז: כאשר אדם מת, מעתה איננו חי, אלא אם כן לימד תורה לאחרים ושמועותיו מתדברות בבית המדרש, ואז כשמזכירים דברים משמו, שפתותיו דובכות בקבר, כמו שנאמר בדוד המלך ע"ה "אגורה באהלך עולמים" (תהלים סא. ה), ואמר חז"ל (יבמות זז:): וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים? אלא אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: ריבונו של עולם, יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה, דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתותיו דובכות בקבר, וכך הוא נמצא בשני העולמות. וזהו שנרמז כאן בפסוק: "לֹא תִּחְמְדוּ", היינו שילמדו תורה לאחרים, ועל ידי זה "יִבְיֶנּוּ לְאַחֲרֵיהֶם", גם אחרי מותם יהיו שפתותיהם דובכות בקבר.

ספר "ומתוך האור"

אֲנִי אֲמִית וְאַתָּה מְתַצְתִּי וְאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מְיָדִי מִצִּיל (לב, ט)

בתפילה אנו אומרים את הפסוק מספר ירמיהו (יז. יד): "רפאני ה' וארפא הושיעני ואושעה כי תהילתי אתה". כתב ה"חידא" כך פסק הרמב"ם (הל' חובל ומזיק ב. יח. וכן פסק השו"ע חו"מ תכ. כא): אמר לו המזיק אני ארפא אותך או יש לי רופא שמרפא בחנם, אין שומעין לו אלא מביא רופא אומן ומרפאהו בשכר. ובגמרא (ב"ק פה.)

הלכה: סוכה: לכוין כוונת המצוה בליל א' דסוכות ובשאר ימי החג

כתב מ"ב (סימן תרכ"ה סק"א): וכתבו האחרונים שיכוון בשיבתה שצונו הקב"ה לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים וגם זכר לענני כבוד שהקיפן אז עלינו להגן מן השרב והשמש, וכל זה לצאת ידי המצוה כתיקונה הא דיעבד יוצא כל שכוון לצאת לבד. ובפסקי תשובות (אות ב) כתב: ולא פוקי מדעת הב"ח (סימן זה וריש ס' ח'), שאם כי בכל המצוות שחובתן מן התורה החובה לכוין לפני קיום המצוה שרצונו לקיים מצות ה' שצונו לקיים מצוה זו, אבל אין חובה לכוין טעמי המצוה, מ"מ שונה מצוות סוכה שהתורה כתבה את טעם המצוה: "למען ידעו דורותיכם וכו'" ולכן חובה לכוין בשעת קיום המצוה גם טעם המצוה, ובבכורי יעקב הסכים לדעת הב"ח והוסיף: ואם לא כיון טעם המצוה אפילו בדיעבד לא יצא. פסקי תשובות חלק ו'.

פתגם: לא על כשרונותיו ראוי אדם לשבת, אלא על אופן שמושו בהם. ספר "שמחלה"

חקירה: סוכה: גם עשייתה היא מצוה, או רק הישיבה בה (שו"ת הרמב"ם נא: רק הישיבה, רש"י מכות ח. ד"ה השתא: משמע שגם העשייה היא מצוה).

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: צרת רבים

באחת מדרשותיו אמר המגיד מקלם: מפני מה נאמר הוידוי של יום הכיפורים בלשון רבים, אשמנו בגדנו, ולא בלשון יחיד: אשמתי, בגדתי? שאלמלי נאמר בלשון יחיד, לא היו הבריות מסוגלים להתוודות, אלא מהם היו מדלגים על הוידוי, ומהם היו סותמים את אזניהם שלא ישמעו מה שפיהם אומר.

ספר "חד וחלק" חלק ד' (דף קנט)

שבת שלום, חג שמח

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאט. לעילוי נשמת: גיינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

מובא, שאם אמר לו החובל לנחבל: אני ארפאך, יכל הניזק לומר לו: אין רפואתך מקובלת עלי, ואפילו שידוע שהוא רופא, וזאת משום "דמית עלי כאריא ארבא" (אתה דומה עלי כאריה אורב), וצריך שיהיה לחולה נחת רוח מן הרופא. ואם אמר לו החובל: אביא רופא שירפאך בחינם, יכול לומר לו "אסיא דמגן, מגן שוה", רופא בחינם שווה חינם, משום שהמרפא אינו מעיין כל כך ברפואתו. לכן אומרים בתפילה: "רפאני ה'", שבהשגחתך באה עלי המחלה, ואצל השי"ת לא שייך הטעם של "אסיא דמגן", ולכן אם הוא ירפא אותי אזי "וארפא". וגם הטעם השני של "דמית עלי כאריא ארבא" לא שייך ח"ו אצל השי"ת, וזאת "כי תהלתנו אתה", ואדרבה נודה ונשבח על כך, כפי שמבטיח השי"ת: "מחצתי ואני ארפא"

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

ויבא משה וידבר וכו' הוא והושע בן נון (לב, מד)

יש לעיין מדוע כתוב הושע בלי הו"ד, ויש לתרץ דהנה לעיל בתרגום יונתן כתב על הפסוק "ויקרא משה להושע בן נון יהושע" (שלה יג, טז): כד חזי משה ענותנותו של יהושע אמר ה' יושיעך מעצת מרגלים, הרי דהו"ד מרמז על הענוה שהיה ליהושע. אמנם כאן שיהושע נעשה למנהיגן של ישראל, והגיע העת לנהוג נשיאותו ברמה, וכמו שאמר רבי לבנו (כתובות קג:), נהוג נשיאותך ברמים, הוצרך יהושע להגביה עצמו קצת ולהוריד הענוה יתירה שהיה בו, ע"כ נכתב כאן בשם העצם שלו הושע.

ריקנות מהתורה

פי לא דבר רק הוא מכם (לב. מז)

אמרו חז"ל: "כי לא דבר ריק הוא מכם", ואם הוא ריק מכם הוא (ירושלמי פאה פ"א ה"א). ביאר ר' שאול קצנבלוביגן מוילנא עפ"י מאמר חז"ל (חגיגה טו): אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחת פעמים. "מכם" בגימטריא מאה, הודיעונו חז"ל שאם דבר התורה רק הוא אצלכם, הרי זה "מכם", משום שלמדתם רק מאה פעמים ולא מאה ואחת. מספרים כי בן גילו של הגאון מוילנא פגש פעם את הגר"א לאחר שכבר יצא שמעו בכל הארץ, ושאלו: איך נעשית גאון כזה, הלא בהיותנו נערים למדנו ביחד ב"חדר", ואז לא היה ניכר ההבדל כה גדול בינך לביני? השיבו הגר"א: האם למדת פעם אחת הגמרא האומרת: "אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחת" משהשיב לו בחיוב, חזר הגר"א ושאלו: האם אתה מאמין לדברים האלה של הגמרא? ענה לו הלה, בודאי שכן. א"ל הגאון: אני לא הסתפקתי באמונה ונסיתי את זה בעצמי.

ספר "אוצרות התורה"

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr